

ОЛГА ИВАНОВА
Институт за македонски јазик
Григор Прличев, бр. 5
1000 Скопје, Р. Македонија

ДВОИМЕНИ ТОПОНИМИ ВО ОБЛАСТА ПО СЛИВОТ НА БРЕГАЛНИЦА

Двоимениџе ѿојоними, нарекувани уште и ѿојонимиски дублеѿи, ѿојонимиски варијанѿи или варијанѿни ѿојоними, досега не биле предмет на посебни истражувања во рамките на македонската топонимија. Двоимените топоними го предизвикаа мојот интерес уште во далечната 1965-66 год. кога вршев теренски истражувања во областа по сливот на Брегалница. Моѿивоиѿ за ѿојаванѿа на двоименостѿа беше прашање кое бараше одговор.

*Речникоѿ на ѿојонимииѿе во областѿа ѿо сливоѿ на Брегалница*¹ послужи како база за izdelување на двоимените топоними, како и за нивно етимолошко толкување. Со овие податоци, потоа со класификацијата и анализата на двоимените топоними, очекуваме дека делумно ќе одговориме и на прашањето за мотивот.

Областа по сливот на р. Брегалница (најголемата притока на р. Вардар, долга 162 км) опфаќа 291 населено место, главно од источниот дел на Македонија, со 11.462 заглавни топоними. Во овој фонд спаѓаат и 147 двоимени топоними.

Топонимиските дублети се класифицирани во *шесѿ ѿруѿи* според структурата, имено: *еднокомѿоненѿни // еднокомѿоненѿни, еднокомѿоненѿни // двокомѿоненѿни, еднокомѿоненѿни // два двокомѿоненѿни, двокомѿоненѿни // еднокомѿоненѿни, двокомѿоненѿни // двокомѿоненѿни, ѿрокомѿоненѿни // еднокомѿоненѿни.*

¹ Институт за македонски јазик "Крсте Мисирков", Скопје 1996.

I. Еднокомпонентни топоними //

Еднокомпонентни топоними

Ѕвлии // **Ениџер** бавчи и ниви до селото Припеч. – Од: I. *авлија* ‘1. двор 2. ограда, сид околу куќата’ од тур. *avli, avlu* ‘двор’ < грч. αὐλή ‘двор’; II. *ениџер* ‘1. војник на нова турска војска составена од заробеници и потурчени христијани; јаничар 2. своеглав, пакосен човек; насилник’ < тур. *yeniçeri* ‘исто’.

Атанџисца // **Манастиро** ширина во планината и манастир Свети Атанас Дед. – Од: I. лично име *Аџанас* < грч. Ἀθανάσιος ‘бесмртен’; II. *манастир* ‘место каде живеат калуѓери или калуѓерки’ < стсл. манастирь од грч. μοναστήριον.

Бавчи // **Орѣхчето** ниви СИ. – Од: I. *бавча* ‘1. зеленчукова градина 2. овошник’ < тур. *bahçe* ‘градина’; II. *орехче* ‘мал орех’ : бот. *орех* ‘вид дрво со коскен плод; орех, *Juglans regia*’ < стсл. *орѣхъ*.

Барџица // **Баџирица** чукарка Вл. – Од: I. лично име *Бари* < *Барак* : барак ‘космат, рунтав, бушав’ < тур. *barak* ‘исто’ или од *Баџирица*; II. *баџирица* ‘мал баир’ : *баир* ‘рид, брдо’ < тур. *bayır* ‘возвишение; падина, страна на брдо’.

Босџлковец // **Кџчини** ниви Пуз. – Од: I. лично име *Босилко*: 1. бот. *босилек* ‘едногодишна билка со пријатен мирис, *Osimum basilicum* 2. *Босил* + *ко* < *босил* ‘босилек’; II. *кочина* ‘котар за свињи; свињарник’.

Вис // **Вџсто** ливади на високо место Сок. – Од: I. *вис* ‘мала издигнатина со стрмни скали; врв на рид’; II. дијал. *висџ* ‘вис’.

Владџмирово // **Ладџмирово** село во Беровско, со најстара потврда од 1839: *Ладимирово*. – Од лично име: I. *Владимир* ; II. *Ладимир* < *Владимир*.

Дџгџница // **Дџгџница** ниви и шума во ридно место на синор меѓу Рат и Рус. – Од прекар *Дџгџон* : *дџгџон* ‘висок слаб човек; долгавец, долгач’ од дијал. *дџџ* ‘долг’.

Ѓзере // **Ѓзереце** ливади во рамно место и малку водичка Гр. – Од: I. *езере* ‘1. вдлабнатина исполнета со вода 2. извор во влажна почва 3. мочур, бара 4. мало езеро, езерце’; II. *езереце* ‘мало езеро, езерце’.

Жужел’а // **Жужџица** река што извира од подножјето на планината Голак а се влева во Брегалница Биг. – Од зоол. *жужел* ‘инсект со темна боја, сличен на бумбар, *Carabus* 2. фиг. црн’ < стсл. *жоужель* ‘вид бумбар’ од глаголот *жужи* ‘брмчи’.

Златково // **Спџково** сточарска населба што постоела до 1912 год. Пех. – Од: I. лично име *Злаџко* ; II. 1. бот. *сџик* ‘*Lavandula spica*’, сп. лат.

spica ‘клас, страк’, ром. *spic* ‘исто’ 2. ром. *spic* ‘рид, врв’ < лат. *spiculum* ‘исто’ 3. лично име *Сйико* < *Сйирко*.

Истибањи // Стибања село во Кочанско, без постари потврди. – Од: I. турски изговор на *Сйибана*. Името е преосмислено според *бања* ‘извор со топла вода’; II. 1. **Сйиб*, доколку *-ањи* < *-ани* 2. **Сйибан* < **Сйибон*, **Сйийон*, сп. *Шйий* < **Сйибон* < *Astibo*.

Јабукница // Јабуковица пасиште и стара јабољкница Ем. – Од дијал. *јабукница* ‘дрво од јабољко; јабољкница’.

Јуре // Јурето пасиште и лозја, порано ‘слободно место, јуре’ Ск. – Од дијал. *јуре* ‘слободна (обично рамна) ширина; определено место за напасување добиток; јурија’ < тур. *yürü* ‘празно поле, необработен простор’.

Калиманци // Калиманца село во Кочанско, без постари потврди. – Од лично име *Калиман*.

Копиште // Дабје ниви и шума во ридно место Јас. – Од: I. *копишће* ‘место каде што имало копа 2. голема копа’ од *копа* ‘голем, висок и заокружен куп сено, слама; стог, пласт’; II. бот. *даб* ‘вид дрво, *Quercus*, *Quercus robur*’.

Костомар // Костумар рид и голема црква каде се собираат на собор Пуз. – Од: 1. **Косйрома* ‘паганска божица на плодноста кај старите Словени’ 2. рус. *косйрома* ‘покојник умрен со природна смрт, кој претставува опасност за живите и кого свечено го чуваат спроти Дуовден’ 3. **Косйомарј* : лично име *Косйомар*.

Мазганица // Мъзганица планинска месност обрасната со шума Рат. – Од **мазганица* < *мазга земја* ‘леплива и лизгава (црна и црвена) земја; музга’, сп. аром. *mizgă*, *mizgă* ‘кал, тиња’, ром. *mizgă* ‘леплива кал’, стсл. *моуџга* ‘бара, локва’.

Мајорци // Мајорето маало на фам. Мајорци Кис. – Од *мајор* ‘прв чин на виш офицер во копнената војска и авијацијата’ < лат. *major* ‘поголем’.

Мантаво // Мантово рид со дабова шума на синор со с. Гарван; според легендата таму бил убиен дедо Мане од Турците Заг. – Од: 1. тур. бот. *manta* ‘темјанушка, љубичица, *Viola odorata*’ 2. грч. *μάντης* ‘гледач, гаталец, пророк’.

Меомија // Мојмија рекичка со малку вода Бл. – Нејасно.

Музаерово // Музерово рид со турска кула и сидишта; таму ‘музле’ стока Власите Муш. – Од *Музаер* : 1. лично име од тур. *muzaffer* ‘победник’ 2. прекар од тур. *muzevvir* ‘лажец, лашко; кодош, поткажувач’.

Ќјрен // Ќјрин врв на ридот Неок. – Од стсл. оџрѣти ‘гледа’ или од о + џрѣти, џрѣж, џриши ‘исто’.

Падѝни // Бъгáт рамно место среде шума Топ. – Од: I. пàдина ‘1. страна на возвишение; стрмнина, наклон 2. рамно место меѓу две возвишенија; долина, полјана 3. рамно место среде шума’; II. Ба̀зай̆ : *ба̀зай̆ ‘горено место, гарина’, сп. рус. ба̀зай̆, ба̀зай̆ье ‘огон што тлее’, укр. ба̀зай̆ий̆ ‘исто’.

Пéхчево // Пéхчово гратче во источна Македонија, со најстара потврда од 1825 - 1879: *Пешчево*. – Од лично име: 1. *Пехче* < *Пех(о)* + *-че* од *Пеџар* 2. *Пејче* < *Пеј(о)* + *че* од *Пеџар*, *Пејко*.

Приишор // Пришор фол а порано чешма Ран. – Од романско потекло, можеби од: 1. лично име или прекар *Прне* + деминутивна наставка *-ișor* и би требало да значи ‘Прневче’ 2. бот. *prun* ‘слива’ + *ișor*, што значи ‘Сливче’.

Пр́скало // **Пр́скач** водопад во Гарванска Река Гар. – Од: I. *ѣрскало* ‘високо место од каде паѓа вода и прска; водопад; II. *ѣрскач* ‘прскало’.

Пчѐла // Чѐла гол рид Суд. – Од: I. зоол. *пчела* ‘животинка што прави мед, *Apis mellifera*’; II. зоол. дијал. *чела* ‘пчела’.

Разлѡвци // **Разлѡвца** село во Делчевско, со најстара потврда од 1863: *Разловци*. – Од месно име *Разлоѡ* : **разлоѡ* ‘рамнина оградена од сите страни со височини’.

Рékата // **Бајрáмица** река што се влева во Лакавица Љуб. – Од: I. *река* ‘воден тек што истекува од извор или настанува од планински порои, потоци и тече по коритото до утоката’; II. лично име *Бајрам* : *байрам* ‘муслимански празник’ < тур. *Bayram* ‘роден на Бајрам’ : *bayram* ‘1. верски празник 2. свеченост’.

Сивч'овец // Сивчово висок рид Глав. – Од лично име *Сивчо* од: 1. *сивчо* 'рус ; со шарени гарави очи' 2. *Сив(е) + чо* од *сив-,а-,о* 'рус; со шарени гарави очи' или скратено од *Јосив(ф)*.

Тикенлъко // Трна́рник место над селото каде што се вршат житарици Зр. – Од: I. тур. *dikenlik* ‘место обраснато со трње; трњак’; II. *ıtırnarlık* ‘место каде што растат трње; трњак’.

Ўјовец // Јуовец пошумено ритче Бер. – Од лично име *Ујо* од: 1. *ујо* ‘брат од мајка; вујко’ < стсл. *оуј* ‘исто’ 2. *Вујо* < *Вук*, *Вукадин*, *Вукослав* 3. ром. зоол. *uie* ‘вид граблива птица што напаѓа глупци’.

Ўшковица // Ўшкавица чешма во букова шума Пап. – Од *Ушко*: 1. лично име *Уш(е, о) + ко* 2. прекар од *ушко* 'оној што има големи уши; ушле'.

Чагрл’ан // Чегрл’ан пошумен рид Дед. – Можеби од *ча̑рла, че̑рла ‘шуми, шушка; свечи’, сп. српхрв. ча̑рља̑и̑и, че̑рѝа̑и̑и ‘прави врева, шум; штрака’.

Во оваа група бележиме 35 двоимени топоними. Од нив 26 имаат *исти̑а основа* кај два̑и̑а дубле̑и̑а, а 9 се со *различна основа*.

Дублетните топоними со *исти̑а основа* се со *фонетски разновидно̑и̑и* (Даго̑ница // Дџго̑ница, Калима̑нци // Калима̑нца, Костома̑р // Костума̑р, Мазга̑ница // Мџга̑ница, Ма̑нтаво // Ма̑нтово, Меомѝја // Мо̑мѝја, Муза̑ерово // Муз̑ерово, О̑зрен // О̑зрин, Пе̑хчево // Пе̑хчево, Разло̑вци // Разло̑вца, У̑шковица // У̑шкавица, Чагрл’ан // Чегрл’ан; Барѝица // Ба̑ирица, У̑јовец // Ј̑овец; Влади̑мирово // Лади̑мирово, Истиба̑и̑и // Стиба̑н’а, Пче̑ла // Че̑ла; Вис // Ви̑сто, При̑шо̑р // При̑шо̑р) и со *морфолошки разновидно̑и̑и* (Езере // Езереце, Жужел’а // Жужелица, Јабукница // Јабуковица, Прскало // Прскач, Сивчо̑вец // Си̑вчево). Кај два дублетни топонима разновидноста е изразена со *член* (Јуре // Јуре-то, Ма̑јорци // Ма̑јоре̑то).

Кај дублетните топоними со *различна основа* (Авли̑и // Енич̑ер, Атана̑йсца // Мана̑сти̑ро, Ба̑вчи // Ор̑ехче̑то, Босѝлко̑вец // Ко̑чини, Злат̑ково // Спи̑ково, Ко̑пиште // Да̑бје, Пади̑ни // Бџга̑т, Ре̑ката // Ба̑јра̑мица, Тикенл̑ко // Тр̑на̑рник) ништо посебно не може да се каже, освен за постоењето на *заемна врска* меѓу два дублета кај два дублетни топонима: *дообјаснување* на првиот дублет (Атана̑йсца // Мана̑сти̑ро), *превод* на првиот дублет (Тикенл̑ко // Тр̑на̑рник).

II. Еднокомпонентни топоними // Двокомпонентни топоними

Азмак // Светиниколска Река река што доаѓа од гр. Свети Николе и се влева во Брегалница Аџ. – Од: I. *азмак* ‘1. мочурливо место 2. река 3. извор 4. долче’ < тур. *azmak* ‘мочур, блато 2. поток 3. надојдена река, место каде што се разлива реката’; II. *Све̑и̑и Николе* (гратче во североисточна Македонија, со најстара потврда од 1378: и вѝше̑ то̑ган̑ Све̑ти̑ Никола ...).

Ајдаре̑ // Ајдарско Ма̑ло маало во селото на фам. Ајдаре Цер. – Од *Ајдар* : 1. лично име од тур. *Haydar, Hayder* : *haydar, hayder* ‘лав; фиг. смел, решителен човек’ 2. прекар од зоол. *ајдар* ‘магаре’ < грч. γαῖδαρος ‘исто’.

Арти̑на // Ти̑мова Ридѝна² гол рид Кн. – Од: I. *арѝина* ‘височинка

² Од *ридина* ‘1. рид 2. голем рид’.

меѓу два дола; рид, брдо' < стсл. *ꝛѣтъ* 'врв'; II. лично име *Тимо* < *Ефѣѣим*, *Анѣим*.

Басарица // Зелѣни Ливади³ ливади под вода Селн. – Од: I. *басара* '1. вид лековита билка и сокот од неа 2. болест на лисја и плодови од растенија (особено на лозје, афион, орев), *Peronospora*' < тур. бот. *balsıra* 'вид билка (исушен сладок сок од неа); II. *зелен*, -а, -о 'што има боја на млада трева, лисја'.

Блатешница // Блатечка Река река што извира од селото а се влива во Осојница Бл. – Од **Блатѣшиѣиѣица* < *Блатѣѣѣѣиѣица* од *Блатѣѣѣѣнск* + *иѣа*.

Врвачѣто // Врвачката Ма́ла⁴ маало во селото каде живее родот на Стојан Врвачки Луков. – Од прекар *Врваче* : *врвач* 'оној кој често доаѓа, наминува' : *врви* 'оди, проаѓа'.

Горештица // Горештичка Река река што извира од планината Китка а се влива во Гулема Река Сас. – Од **Горѣниѣиѣица* < *Горѣнскиѣа* од *Горѣнск* + *иѣа* < *Горѣнска Река*.

Гребен // Гребен Ма́ла маало во селото Мош. – Од *гребен* 'стрмен, остар рид; горни дел на рид'.

Гребѣње // Гребенска Ма́ла маало во селото Цер.

Дашчица // Дашчичка Река река што извира од планината Влаина, а се влева во Брегалница СИ. – Од *Дашѣиѣица* < **Дашѣиѣиѣица* < *Дашѣскиѣа* од *Дашѣск* + *иѣа* < *Дашѣска Река* или *Даб*.

Дод // Калимански Андак⁵ дол со малку вода што се влева во Брегалница Калим. – Од: I. *дол* 'долгнавеста вдлабнатина меѓу два рида; рекичка меѓу два рида' < стсл. *долъ* 'вдлабнатина, дупка'; II. с. *Калиманѣиѣи*.

Ѓезере // Кундичко Ѓезере вдлабнатинка со вода на синор со с. Кундино Гриз. – Од: I. *езере* '1. езеро 2. мало езеро, езерце'; II. с. *Кундино*.

Кајнак // Меглѣнин Кајнак лековито кладенче од кое прогледала баба Меглена Коч. – Од: I. *кајнак* '1. извор 2. мочуриште' < тур. *каупак* 'извор'; II. лично име *Меѣлена* : *меѣлен* 'маглен'.

Кацарци // Кацарска Ма́ла маало во селото на фам. Кацарци Лип. – Од занает *кацар* 'оној кој прави каци; бочвар' : *каѣа* 'голем дрвен сад одозгора отворен'.

³ Од *ливада* 'место под трева одредено за сенокос и пасиште'.

⁴ Од *маала* 'дел од град или село, квартал, улица; маало' < тур. *mahalle* 'маало'.

⁵ Од *андак* 'длабок ископ; ендек' < тур. *hendek* 'исто'.

Кóлишта // Спáна Вóда⁶ извор; близу него има ‘белéзи, срчи, цгúри’ Кој. – Од: I. *колишиѝе* ‘1. тркалезно место, место во форма на коло 2. место оградено со кол’ : *кол* ‘голем стап зашилен на едниот крај’ < стсл. *колз* ‘грета’; II. **Сѝанја Вода* од прекар *Сѝан* : стсл. *спанз* ‘голо-брад’ < грч. *спανός* ‘исто’.

Крс // Свéти Илија⁷ место со крст каде се собирале на Илинден Ор. – Од: I. *крсѝ* ‘симбол и предмет на култ на христијанската религија во форма на два крака пресечени под прав агол’; II. *свеѝ*, -а, -о, -и ‘1. атрибут што иде со име на светец, светица 2. што е предмет на верски култ; што е во врска со црквата’.

Крс // Трѝпунов Крс место со крст каде се собирале на св. Трипун ДГ. – Од: I. *крсѝ* ‘симбол и предмет на култ на христијанската религија во форма на два крака пресечени под прав агол’; II. лично име *Триѝун* (*ѝ<ф*) од грч. *Τρύφωνος* ‘кој сака задоволство и веселба’.

Кúковица // Тúрска Кúковица рид Вир. – Од: I. 1. лично име или прекар *Куко* 2. зоол. *куковица* ‘птица преселница; кукавица, *Cuculus canopus*’; II. *ѝурски*, -ска, -ско ‘1. што се однесува на Турци, што припаѓа на Турци 2. што се однесува на тур’.

Кулáта // Мáркова Кúла рамно место со останки од кула, на синор меѓу Делч и ЧД. – Од: I. *кула* ‘тесно и високо здание со тркалезен или четвртест облик, обично при крепост, што служи за одбрана и набљудување’ < стсл. *коула*, тур. *kule*; II. лично име *Марко* < лат. *Marcus* ‘воин’.

Лóгоро // Лóгорова Чéшма⁸ чешма во ридно место Шоп. – Од *логор* ‘привремено живеалиште на војска и сл., обично под шатори’ < герм. *Lager*.

Мијáнци // Мијáнечко Мáло маало во селото на фам. Мијанци Вин. – Од: 1. лично име *Мијан* < *Миј(о)* + *ан* од *Михаил*, *Димитѝар*, *Мирослав* 2. тур. бот. *тиуан* ‘слатко дрвце, *Glucyrrhiza*’.

Орлóвина // Орлóв Брес⁹ голема скала и брест во ридот каде се веделе орли Пл. – Од: зоол. *орел* ‘птица грабливка со силни и остри канѝи, со свиен горен дел од клунот, *Aquila*’.

⁶ Од *вода* ‘место од каде избива вода на површината на земјата; извор, кладенец’.

⁷ Од лично име *Илија* од грч. *Ἰλιῶς* < евр. *’Ēliāh*, *’Ēliāhu* ‘Јахве е мој бог’.

⁸ Од *чешма* ‘извор (обично ограден) или бунар од кој истекува вода на жлеб или цевка’ < тур. *çeşte* ‘извор; водоскок; резервоар’.

⁹ Од бот. *бресѝ* ‘разгрането листопадно дрво, *Ulmus*’.

Пералија // Пералиски Кладенец¹⁰ извор со многу вода каде жените переле алишта Бел. – Од: *йералија* ‘место каде се перат алишта; пералиште’.

Пештерица // Пештерички Дол дол со вода на синор меѓу Нем и Ор; се влива во Мавровица → Периш. Од: 1. *йешиџера* ‘природно голема шуплина во камен со надворешен отвор, дупка; спила, карпа’ < стсл. *пештера* 2. *йешиџерица* ‘мала пештера’.

Плавило // Плави Дод длабок дол на синор меѓу ГС и ДС во кој ‘плавеле ги овците летно време’. – Од: I. *йлавило* ‘вир во кој се плават овците пред да ги стрижат’; II. *йлави* ‘капе, мие (=овци)’.

Пóле // Јакíмоско Пóле ниви што припаѓаа на селото Јак. – Од *йоле* ‘1. широко рамно место, рамнина 2. засеано земјиште, нива, ораница’; II. с. *Јакимово*.

Полéто // Стамболíско Пóле ниви на Стамболии Драм. – Од: I. *йоле* ‘1. широко рамно место, рамнина 2. засеано земјиште, нива, ораница’; II. *Сџамболија* ‘1. човек кој одел во Стамбол (Истанбул, Цариград) 2. човек преселен од Стамбол’.

Сарафјéто // Гóрна Сáса маало во горниот дел од селото Сас. – Од: I. професија *сараф* ‘менувач на пари, банкар’ < тур. *sarrafa* ‘1. менувач на пари, сарафин 2. фиг. кој умее да го оцени карактерот на луѓето’; II. *џорен,-рна,-рно* ‘1. што е на поголема височина, повисок 2. што е на возвишение’.

Сенишник // Сенишничка Мáла маало Вет. – Можеби од *сенишник* ‘1. место под сенка; сениште 2. место со покосена трева; сениште’.

Тапáн // Тапáне Аврáмск’и¹¹ гол рид сопственост на фам. Аврамци Рат. – Од *йаџан* ‘тркалезна дрвена рамка со кожи оптегнати од две страни’ < стсл. *тџпанъ*. Метафора.

Троњ // Троњска Падíна ливади каде имало направено *йпроњ* ‘дрво на кое се седи’ Ем. – Од *йпроњ* ‘направа за седење, стол’ < лат. *thronus* од грч. *θρόνος* ‘исто’. Метафора.

Црварíца // Црварíчка Рéка река што извира од селото, а се влева во Га́броштица Габр. – Од: 1. прекар од *црвар* ‘човек што продава или собира црви’ : зоол. *црв* ‘животно без’рбетник со долгиавесто тело’ < стсл. *ѳрѣвъ* ‘*Lumbricus terrestris*’ 2. *црвар* ‘место каде има многу црви’.

Цр́квенец // Цр́квенска Мáла маало во селото Вет; се споменува како населба во 1347-1350: ... а оу Цр́ковници оу Могилицъ. И Небродова

¹⁰ Од *кладенец* ‘1. вода која извира од длабоко, извор 2. копана јама од која извира вода, бунар ограден со камен’.

¹¹ Од лично име *Аврам* < евр. ‘*Abrahām* ‘возвишен татко’.

Лоука надь Цареѣѣмь Селомь. — Од црѣкѣвнѣ црковен'.

Чуката // Бајас Тѐпе¹² чука на синор со с. Разловци НИ. – Од: I. *чука*
'1. возвишение; рид, тумба 2. голо, каменито возвишение', сп. ром. *ciuc*
'врв'; II. тур. *beyaz* 'бел'.

Чуката // Букáрска Чука ливади и ниви на фам. Букарци Селн. – Од: I. *чука* ‘1. возвишение; рид, тумба 2. голо, каменито возвишение’; II. прекар *Букар, Букаре* : *букар, букаре* ‘дрвен сад за вода во вид на сплоснато бурило’.

Втората група ја сочинуваат 35 двоимени топоними и тоа: 27 со истја основа и 8 со различна основа.

Кај дублетните топоними со иста основа изделуваме два вида топоними, имено: иста основа на *прваџаа комјоненџаа од виџориџи дублеџи* (Ајдаре // Ајдарско Ма́ло, Бла́тешница // Бла́течка Ре́ка, Врваче́то // Врва́чката Ма́ла, Горешти́ца // Горешти́чка Ре́ка, Гре́бен // Гре́бен Ма́ла, Гребе́ње // Гре́бенска Ма́ла, Дашчи́ца // Дашчи́чка Ре́ка, Каца́рци // Каца́рска Ма́ла, Ло́горо // Ло́горова Че́шма, Мија́нци // Мија́нечко Ма́ло, Орло́вина // Орло́в Брес, Перали́ја // Перали́ски Кла́денец, Пе́штерица // Пе́штерички Дол, Пла́вило // Пла́ви Дол, Сени́шник // Сени́шничка Ма́ла, Тапа́н // Тапа́не Авра́мск'и, Троњ // Тро́њска Пади́на, Црвари́ца // Црвари́чка Ре́ка, Цркви́нец // Цркви́нска Ма́ла) и иста основа на *виџораџаа комјоненџаа од виџориџи дублеџи* (Љ́зере // Кунди́чко Љ́зере, Крс // Трипунов Крс, Ку́ковица // Ту́рска Ку́ковица, Кула́та // Ма́ркова Ку́ла, Ка́јнак // Мегле́нин Ка́јнак, По́ле // Јаки́моско По́ле, Поле́то // Стамболи́ско По́ле, Чу́ката // Бука́рска Чу́ка).

Карактеристично за првиот вид топоними (вкупно 19) е тоа што се, главно, придавски образувања од првиот дублет (со исклучок на Грѐбен // Грѐбен Ма^хла, Тапáн // Тапáне Аврáмск'и). Три од нив (Блáте-шница // Блáтечка Река, Орлóвина // Орлóв Брес, Плáвило // Плáви До̀д), со *ѿойонимиски насѿавки*, се образувани од вториот дублет. Кај вториот вид топоними (вкупно 8) основата е идентична со првиот дублет. Кај три дублетни топоними разновидноста е изразена со *член* (Кулáта // Мáркова Кúла, Полéто // Стамболíско Пóле, Чúката // Бу-кáрска Чúка).

Кај дублетните топоними со *различна основа* (Ѕмак // Светини-кóлска Рéка, Артíна // Тíмова Ридíна, Басарíца // Зелéни Ливáди, Дод // Калимáнски Ѓндак, Кóлишта // Спáна Вóда, Крс // Свéти Ѓли-ја, Сарафjéто // Гóрна Сáса, Чýката // Баjác Тéпе) можат да се посо-

¹² Од *ше̄е* 'врв' < тур. *tere* '1. врв 2. рид'.

чат два дублета што имаат *заемна врска*: *дообјаснување* на вториот дублет (Крс // Свѐти Ылија) и делумен превод на вториот дублет (Чука-та // Бајас Тѐпе).

III. Еднокомпонентни топоними //

Два двокомпонентни топоними

Вардишче // Голѐмо Вардишче // Мáло Вардишче рид од кој се гледа сето поле наоколу Ник; порано било село, со најстара потврда од 1377: ... село Вар’дишта, та на град’скомь метохоу. – Од: I. дијал. *вардишче* ‘место каде што се чува стража, набљудателница; вардиште’: *варди* ‘1. пази, набљудува 2. чува’; II. *голем*, -а, -о ‘велик, висок, долг, широк’; III. *мал*, -а, -о ‘1. што е по размер под просек, под нормала 2. што е низок’.

Кај овој двоимен топоним *првиот дублет* е основен, а вторите се *определба на првиот дублет*.

IV. Двокомпонентни топоними //

Еднокомпонентни топоними

Аџи́ Амзали // Аџамзáли село во Штипско, без постари потврди. – Од *Хаџи Хамзали* < *Хаџи Хамза* од тур. *hacı* ‘аџија, поклоник (почесно име на оној кој одел во Мека и Ерусалим)’ и лично име *Хамза* < тур. *Hamza* ‘лав’.

Бозáкова Чѐшма // Бозáковица чешма над селото НИ. – Од: 1. лично име или прекар *Бозак* < *Боз* + *ак* од *боз* ‘сив’ < тур. *boz* ‘исто’ 2. бот. *бозак* ‘висока грмушка со дебела мека срж и со црни зрнести плодови; боз, *Sambucus nigra*’.

Бори́шка Мáла // Бориши́јата маало во селото Ил. – Од лично име *Бориш*: 1. варијанта на *Борис* < *Борислав* 2. од *Бор(о)* + *иш*.

Бостанџи́ските Корѝи¹³ // **Бостанџи́ско** шума купена од Турци – Бостанџи́и КД. – Од *босѝанџија* ‘1. оној што одгледува бостан 2. продавач на бостан’ < тур. *bostancı* ‘1. градинар 2. истор. припадник на султановиот двор што ги чувал дворците и сараите и што ги обработувал сарајските градини’.

Валéвичката Рѐка // Брѐгалница така се именува горниот тек на р. Брегалница Пех. – Од: I. м. *Валевици* < *валевица* ‘постројка на вода за валање на сукно и други ткаенини, валавица’; II. името се споменува во XIII в. како Брѣгалница и во XI како Βραγαλνίζα. Добиено е од градот

¹³ Од *корија* ‘мала шума, шумичка, горичка’ < тур. *korı*, *koru* ‘исто’.

Барџала < Βάργαλα (староантички град споменат од 371 год.) од трак.
**Bārgāla* < идг. **Bhorghālā* : **bhergh-* ‘висок, брег, брдо’.

Враџин Дол // Река рекичка што доаѓа од с. Куново и преку с. Му-
стафино се влева во Мечкуџеска Река Стан. – Од: I. дијал. *вражи* ‘што
се однесува на враг, ѓаволски; вражји’ : *враџ* ‘1. натприродно суштество
кое е олицетворение на злото, ѓавол 2. арх. непријател’ < стсл. *врагъ*
‘непријател’; II. *река* ‘воден тек што истекува од извор или настанува
од планински порои, потоци и тече по коритото до утоката’.

Ѓаброска Река // Ѓабровчица река што доаѓа од с. Габрово а се вле-
ва во Брегалница Зв. – Од с. *Габрово*.

Горна Мала // Ридо маало во ридно место наспроти Долна Мала
Делч. – Од: I. *горен, -рна, -рно* ‘1. што е на поголема височина, повисок
2. што е на возвишение’; II. *рид* ‘одделна височина, од едната страна
стрмна; тумба, чука’ < стсл. *хриџъ* ‘брекче, ритче; могила, тумба’.

Грнчарски Рит // Грнчарка рид од кој се копа земја за правење грн-
ци Вин. – Од *грнчар* ‘1. земја од која се прават грнци, грнчарска земја,
глина, иловица 2. место каде правеле грнци’.

Демјанови Ниви¹⁴ // **Демјаница** ниви на Демјан Трк. – Од лично име
Демјан < *Дамјан* од лат. *Damianus*.

Ѓоров Чукар¹⁵ // **Ѓоровица** рид Муш. – Од лично име *Ѓоро* < *Ѓорџи*
од грч. Γεώργιος ‘земјоделец’.

Еленичка Вода // Еленик дол со вода што се влева во Липечка Река
Лип. – Од: 1. име на црква (*Свети*) *Елен* (*Косијадин*) 2. зоол. *елен* ‘диво
животно со разгранети рогови, *Cervus elaphus*’.

Игњатоска Мала // Игњатовци маало во селото Калим. – Од лично
име *Игњайи* < грч. Ἰγνάτιος, лат. *Ignatius* : *ignis* ‘оган’.

Ѓло Козарѐ // Козарѐто маало во селото КД. – Од: I. лично име
Ило < *Илија*; II. *Козар* : *козар* ‘пастир кој чува и пасе кози’ : зоол. *коза*
‘рогато домашно животно, големо како овца но со остра козина, *Sa-
pra hircus*’.

Киселичка Река // Киселица река што доаѓа од с. Кундино а се вле-
ва во Злѐтоска Река Неок. – Од *кисел, -а, -о* ‘кој има вкус на зелено гро-
зје, лимон, оцет и сл.’

Китанова Чешма // Китановица чешма што ја правел Китан Ем. –
Од лично име *Киџан* < *Киџ(а)* + *ан* од *киџа* ‘китка’.

¹⁴ Од *нива* ‘поголемо парче земја, поле што се обработува; ораница’.

¹⁵ Од *чукар* ‘голо (каменито) возвишение; брдо, рид, чука’.

Комитски Дол // Дранци сув дол во кој некогаш ‘драле’ комитите Трл. – Од: I. *комиѿа* ‘востаник, бунтовник’ < тур. *komita* ‘тајна организација; таен комитет’; II. веројатно прекар од стсл. *драти*, *деѣж* ‘дере’.

Кортел’ов Рит // Кортел’овец рид под пасиште и дабова шума Траб. – Од: 1. ром. *cortel* ‘чадор, шатор’ 2. *Корѿел*, прекар од ром. *cortel* ‘вид машко палто’.

Кбсева Ливада¹⁶ // Кбсевица ливада Шип. – Од лично име *Косе* од: 1. *Косѿа* < *Косѿадин* 2. зоол. *кос* ‘птица пеачка, *Turdus merula*’.

Коцалива Чешма // Коцалица чешма што ја правел некој оца Шт. – Од лично име: 1. *Коцали* : *Коца* од *коца* ‘1. голем 2. стар’ < тур. *koca* ‘1. огромен 2. стар 3. велик, прочуен’ 2. *Коца Али*.

Крлевцко Поле // Крлелец ниви на Крлевци Луб. – Од лично име *Крле* < *Крсѿе* од *крсѿи* или превод од *Сѿаавре*.

Кукларска Ма́ла // Кукларе́ маало што се наоѓа во м. Куклата Цер. – Од *куклар* ‘жител на м. Куклата’ < *кукла* ‘1. рид; врв на рид 2. гол каменит рид; чука 3. висок камен, скала’.

Кури́лоска Ма́ла // Кури́лово маало на фам. Куриловци Ил. – Од: 1. лично име *Курил* < *Кирил* од грч. *Кúриллос* ‘господарски’ 2. прекар од *курило* ‘нешто многу неуредно’.

Кбшла Мечку́евска¹⁷ // Тбл’ско пасиште на синор со с. Тоол Меч. – Од: I. *кбшла* ‘1. овчарска колиба, кошара 2. зимско пасиште; зимовник’ < тур. *kışla* ‘касарна’; II. веројатно од **Тохолъ*. Нејасно.

Мија́љеви Ниви // Мија́лица ниви ДГ. – Од: I. лично име *Миајле* од *Михајле* < *Михаил* ; II. лично име *Мијал* од *Михал* < *Михаил*.

Мија́лова Чешма // Мија́лковица чешма Пип. – Од: I. лично име *Мијал* од *Михал* < *Михаил* ; II. лично име *Мијалко* < *Мијал* + *ко*.

Мбскова Падина́ // Мбскб́ско ливада и нива на фам. Мбскб́вци Муш. – Од: 1. прекар од дијал. *мбска* ‘тврдоглав, своеглав човек; приглуп човек 2. зоол. дијал. *мбска* ‘домашно животно, мелез од кобила и магаре; маска, *Equus mulus*’.

Оризарска Ре́ка // Масалница река што минува низ с. Оризари а се влева во Брегалница Ориз. – Од: I. с. *Оризари* (со најстара потврда од 1748 год.: *8 селш ѱрѿзарѿ*) од *оризар* ‘производител на ориз’ : бот. *ориз* ‘растение *Oryza sativa*’; II. *Маслница* (во запис од 1388 год.) : *масло* ‘масло, зејтин, маст’ и значи ‘маслена река’, според карактерот на водата (ако е матна) или на почвата (ако е глинена).

¹⁶ Од *ливада* ‘место под трева, одредено за сенокос и пасиште’.

¹⁷ Од с. *Мечкуевци* од прекар *Мечкуј* : *мечкуј*, стара придавка од *мечка* со наставка -уј.

Пекл’анска Река // Пекл’анштица река што извира од с. Пекл’ане а се влива во Осојница Бл. – Од: I. с. *Пекл’ане* < **Пеклјани* : топоним *Пекол* или директно од *ѿекол* ‘припек; место постојано изложено на сонце; ад’ < стсл. пѣклъ ‘смола’; II. *Пекл’анск* + *ица* < *Пекл’анска Река*.

Порéска Мáла // Порéвци маало на фам. Поревци Цер. – Од лично име *Поре* < *Порфир* од грч. *Πορφύριος* ‘црвен, пурпурен’.

Срédните Рíтки¹⁸ // **Средорíтките** два рида меѓу долчиња Габ. – Од: I. *среден*, -дна, -дно, -дни ‘1. што се наоѓа среде нешто 2. што се наоѓа меѓу две или три нешта’; II. дијал. *средоритка* ‘рид меѓу долчиња’.

Стáра Река // Рéка река што извира од с. Барбарево а се влева во Злétоска Рéка Стрис. – Од: I. *сѿар*, -а, -о ‘што е настанат од пред многу години’; II. *река* ‘воден тек што истекува од извор или настанува од планински порои, потоци и тече по коритото до утоката’.

Стрédна Мáла // Стредномáлци маало среде село Цер. – Од: I. *сѿреден*, -дна, -дно, -дни ‘среден’; II. дијал. *сѿредномалец* ‘човек од средното маало на селото; средномалец’.

Студéнјо Дод // Студења́ко голем дол со вода Калим. – Од: I. *сѿуден*, -а, -о, -и ‘што има многу ниска или релативно ниска температура, многу ладен’; II. дијал. *сѿудењак* ‘дол со студена вода; студенец’.

Трéштени Бýли // Бýлите пасиште и бели камење што личеле на були Вин. – Од: I. *ѿрешѿен*, -а, -о ‘што е удрен, изгорен од гром’ : *ѿрешѿи* ‘удира, изгори (од гром); треска’; II. *була* ‘муслиманска жена, мажена жена’ < тур. *bula, bola* ‘стрина, тетка’ или од бот. *була* ‘*Paraver rhoeas*’.

Усојнова Чéшма // Усѿница чешма што ја направил Усоин Пав. – Од: I. лично име *Усоин* < *Усеин* од тур. *Hüseyin* ‘убавичок’; II. лично име *Усин* < *Усоин*.

Човéчка Гдáва // Гдáва рид што личи на глава од човек Лак. – Од: I. *човечки*, -а, -о ‘што е карактеристичен за човекот; што личи на човек’; II. *глава* ‘врв со обла тркалезна форма’. Метафора.

Двоимените топоними од оваа група се вкупно 37, од кои 31 се со *исѿа* основа, а 6 со *различна* основа.

Кај дублетните топоними со *исѿа* основа izdelуваме два вида топоними, имено: иста основа на *ѿрваѿа комѿонениѿа од ѿрвиоѿи дублеѿи* (Аѿѿ *Áмзали* // Аѿамзáли, Бозáкова Чéшма // Бозáковица, Борѿшка Мáла // Боришѿјата, Бостанѿѿските Корѿи // Бостанѿѿско, Гáброска Рéка // Гáбровчица, Грнчáрски Рит // Грнчáрка, Демјáнови Нѿви // Демјáница, Ѓóров Чукáр // Ѓóровица, Еленѿчка Вóда // Еленѿк, Игњáтоска

¹⁸ Од *ритка* ‘мал рид, ритче’.

Ма́ла // Игна́товци, Ки́селичка Ре́ка // Ки́селица, Кита́нова Че́шма // Кита́новица, Кортéл'ов Рит // Кортéл'овец, Кóсева Ливáда // Кóсевица, Коца́лива Че́шма // Коца́лица, Крлéвцко По́ле // Крлeвец, Кукл'áрска Ма́ла // Кукл'арé, Кури́лоска Ма́ла // Кури́лово, Миа́јлеви Ни́ви // Ми-ја́лица, Мија́лова Че́шма // Мија́лковица, Мъ́скова Падíна // Мъ́скóско, Пекл'áнска Ре́ка // Пекл'ánштица, Порéска Ма́ла // Порéвци, Сре́дните Рíтки // Средно́рíтките, Стрédна Ма́ла // Стредно́мáлци, Студéнјо Дол // Студе́њако, Усойно́ва Че́шма // Уси́ница) и иста основа на *ви́йораи́а комйонени́а од и́рвиои́ дублеи́* (Йл'о Козарé // Козарéто, Ста́ра Ре́ка // Ре́ка, Трештени Бúли // Бúлите, Човéчка Глáва // Глáва).

Двокомпонентните топоними се *и́ридавски образува́ња* (со исклучок на Йл'о Козарé // Козарéто).

Првиот вид топоними (вкупно 27), по правило, го топонимизира вториот дублет преку *и́йонимиски насíавки*. Меѓутоа, се забележува и *обра́иен и́роцес* – вториот дублет повлијаел за *и́ридавско образува́ње* (Бори́шка Ма́ла // Бориши́јата, Бостанџи́ските Корíи // Бостанџи́ско, Игна́тоска Ма́ла // Игна́товци, Порéска Ма́ла // Порéвци; Еленíчка Во́да // Еленíк, Ки́селичка Ре́ка // Ки́селица). Три дублетни топоними отстапуваат од ова правило: првиот дублет е сочуван и во вториот (Аџи́ Амзали // Аџамза́ли, Сре́дните Рíтки // Средно́рíтките, Стрédна Ма́ла // Средно́мáлци). Кај вториот вид топоними (вкупно 4) основата е идентична со првиот дублет. Кај два дублетни топоними разновидноста е изразена со *член* (Йл'о Козарé // Козарéто, Трештени Бúли // Бúлите).

Дублетните топоними со *различна основа* (Валéвичката Ре́ка // Бре́галница, Вра́жин Дол // Ре́ка, Го́рна Ма́ла // Рíдо, Коми́тски Дол // Дра́нци, Кíшпа Мечку́евска // То́л'ско, Ориза́рска Ре́ка // Масáлница) немаат ништо заедничко еден со друг.

V. Двокомпонентни топоними //

Двокомпонентни топоними

Арнау́тската Ку́ка¹⁹ // **Арнау́тската Жи́жница**²⁰ остатоци од некогашна градба КДК. – Од *Арнауи́* '1. Албанец 2. фиг. лош човек, началник' < тур. *Arnaut, Arnavut* '1. Албанец 2. албански'.

¹⁹ Од *ку́ка* 'зграда за живеење, дом' < стсл. кжшта 'шатор, чадор'.

²⁰ Од *жи́жница* 'место изложено на јако сонце; припек'.

Арнаутски Гроп²¹ // **Кра́левиќ Ма́рко** место во планината и стар гроб Гр. – Од: I. *Арнауџи* '1. Албанец 2. фиг. лош човек, насилник'; II. лично име *Крал, Крале* : *крал* 'титула на владетел'.

Аша́ Ма́ле // **До́лни Ма́ле** маало во долниот дел од селото Пен, Тес. – Од: I. тур. *aşağı* 'долу, долен'; II. *долен, -лна, -лно, -лни* '1. што се наоѓа долу или подолу од друго, под друго нешто 2. што е на ниско'.

Бе́гова Че́шма // **Срет Се́ло**²² чешма во Бе́гово Ма́ло Ор. – Од: I. 1. *беџ* 'а. титула на угледен човек, достоинственик б. истор. заповедник на една област, господар, кнез в. арх. господин' < тур. *bey* 'исто' 2. лично име *Беџо* : *беџ* ; II. *сред* 'во средина, среде, насреде'.

Говедáров Ка́мен // **Говедáр Ба́ба**²³ камен каде се собирале на Ѓурѓовден СН. – Од *ѓоведар* '1. човек што чува или одгледува говеда 2. место каде се собираат или лежат говедата'.

Жи́та Ба́ра²⁴ // **А́да Ба́ра** мочурливо место среде ливади Мор. – Од: I. дијал. *жџи, -а, -о* 'што има боја на лимон, на злато; жолт' < стсл. *жлѣтъ*; II. *ада* 'остров' < тур. *ada* 'исто'.

Здра́вчов Дол // **Здра́вче Дол** дол во кој расте тревата здравец Ск. – Од: 1. лично име *Здравчо* < *Здрав(е)* + *чо* од *здрав, -а, -о* 'кој не боледува; снажен, добро развиен' 2. бот. *здравец* 'вид едногодишно растение со пријатна миризба, *Geranium macrorrhizum*'.

Ср́сово Ѓу́мно²⁵ // **Ми́ново Ѓу́мно** рамника над селото Бун. – Од: I. *Srso*: 1. лично име од *Зрзо* < *Ѓорѓи* 2. прекар од *sp-sp* 'за инает, не е така'; II. лично име *Мино* од: 1. *Мина* < грч. *Μηνῶς* : *μῆνας* 'месец' 2. *Михаил, Милан, Миладин*.

Јока́ри Ма́ле // **Го́рни Ма́ле** маало во горниот дел од селото Пен, Тес. – Од: I. тур. нар. *yokarı* '1. горен 2. висок 3. горе'; II. *ѓорен, -рна, -рно, -рни* '1. што е на поголема височина, повисок 2. што е на возвишение'.

Кала́м Баири́²⁶ // **Калџм Баи́р** рид Бл. – Од бот. *калам* 'трска' од грч. *καλάμος* 'трска' < лат. *calamus*.

Ка́меничка Ре́ка // **Са́шка Ре́ка** река што извира од с. Саса Кам. – Од: I. с. *Каменица* (без постари потврди) од: 1. *камен* 'скршен дел од

²¹ Од *ѓроб* '1. дупка во која е погребен мртовец 2. место каде е мртов човек'.

²² Од *село* 'мала населба чие население главно се занимава со земјоделие'.

²³ Од тур. *baba* 'камен (браник)'.

²⁴ Од *бара* '1. мокро влажно место 2. локва'.

²⁵ Од *ѓумно* 'рамно место на кое се врши, се вее или се чука жито'.

²⁶ Од *баир* 'рид, брдо' < тур. *bayır* 'возвишение, страна на брдо'.

карпа, парче од карпа’ 2. *камен*, -а, -о ‘што е направен од камен; каменлив, каменит’; II. с. *Саса* (со најстара потврда од 1835: *Саксово*) од *Сас* ‘1. рудар 2. Саксонец; човек од Саксонија’ < стгерм. *sahso* од *sahs* ‘меч со еднострана острица’.

Ковачка Ма́ла // До́лна Ма́ла маало во селото Вир. – Од: I. лично име или прекар *Ковач* : *ковач* ‘1. занаетчија кој кова или обработува железо 2. кој потковува добиток’; II. *долен*, -лна, -лно ‘1. што се наоѓа долу или подолу од друго, од друго нешто 2. што е на ниско’.

Коча́нска Ре́ка // Ста́ра Ре́ка река што извира од Султа́н Те́пе а се влева во Брегалница Коч. – Од: I. гр. *Кочани* < *Кочъни* (со потврда од 1337: ... иже оу Кочъньхъ), множина од *кочънь* придавка од **Кок* + *ънъ*, сп. грч. *κόκκος* ‘1. зрно, семе, жито 2. јагодест плод, смоква’; II. *сѣар*, -а, -о ‘што е настанат од пред многу години’.

Ле́ва Ре́ка // Пекл’а́нска Ре́ка река што минува низ селото а се влева во Осојница Пек. – Од: I. *лев*, -а, -о ‘спротивно од десен’ < стсл. *lѣвъ*; II. с. *Пекл’ане* < **Пеклјани*: топоним *Пекол* или директно од *ѵекол* ‘припек; место постојано изложено на сонце; ад’ < стсл. *пѣклъ* ‘смола’.

Лекови́то Кла́денче²⁷ // **Лекови́та Во́да** извор во кој се мијат во пето-ток Ор. – Од *лековийѣ*, -а, -о ‘кој со своите својства, состав и сл. делува како лек, кој лекува’.

Ли́печка Ре́ка // Се́лска Ре́ка река што извира во селото а се влева во Осојница Лип. – Од: I. с. *Липец* (без постари потврди) од бот. *лиѣа* ‘широколисно дрво со жолт миризлив цвет, *Tilia*’; II. *селски*, -а, -о ‘што припаѓа на селото’.

Ма́ческ’ие Рит // Ма́човск’и Рит рид во селото Мач. – Од с. *Мачево* (без постари потврди) од *Маче*: 1. лично име од *Маѣеј*, *Манасиј*, *Марко*, *Марин* 2. прекар од *маче* ‘мала мачка, *Felis domestica*’.

Ми́тината Ба́ча // Ми́тиното Ме́сто²⁸ бавча близу до селото Селн. – Од лично име *Миѣин* < *Миѣ(е)* + *ин* од *Димийѣрија*.

Нико́лова Ба́ча // Нико́лово Ле́жиште²⁹ бавча и пасиште во ридот Ораов. – Од лично име *Никола* < грч. *Νικόλαος* ‘народот победува’.

Об́лова Ч́ука // Мо́мина Ч́ука највисок врв во селото Кун. – Од: I. *облов*, -а, -о ‘што е како топка, круг; валчест, топчест, тркалест’; II. *мома* ‘девојка’.

Одо́надна Ма́ла // Та́дна Ма́ла маало што се наоѓа ‘од онаа страна на

²⁷ Од *кладенче* ‘мал кладенец’.

²⁸ Од *месѣо* ‘простор; дел од просторот на кој се наоѓа нешто’.

²⁹ Од *лежишиѣ* ‘место каде лежи, се одмора добитокот’.

селото' ГЛ. – Од: I. *одонаден*, -дна, -дно 'што се наоѓа на онаа, на другата страна; одонде'; II. *ишаден*, -дна, -дно 'што се наоѓа на другата страна; отаден'.

Орелска Река // Орёлска Река река што извира од с. Орел а се влива во Светиниколска Река Нем. – Од с. *Орел* (без постари потврди): 1. зоол. *орел* 'птица грабливка со силни и остри канци, со свиен горен дел од клунот, Aquila' 2. **Орелј* од лично име *Орел* : *орел*.

Пехчевска Река // Пехчовска Река река што доаѓа од планинатаа Буковик, минува низ гр. Пехчево и се влева во Брегалница Пех, ЧП.

Радовишки Пат³⁰ // Пазарски Пат пат по кој се оди на пазар за гр. Радовиш Гар. – Од: I. гр. *Радовиш* (со најстари потврди од XV век: и струмиц и радовиш и 1019. год. : καὶ τὸν 'Ραδόβιοτον καὶ τὸν Κοветζειν) од **Radovist* < **Radovitjъ*; II. *пазар* 'место, обично под отворено небо, каде се врши трговија' < тур. *pazar* 'исто'.

Рајанска Река // Рејанска Река рекичка Вл. – Од лично име *Рајан* < *Рaj(o)* + *ан* од *Раде*.

Ранска Река // Ранчинска Река река што доаѓа од с. Ранчинци Меч. – Од: I. лично име *Рано* < *Храно* од *Хранислав* ; II. с. *Ранчинци* (со најстара потврда од 1891: *Ранчинци*) од: 1. лично име *Ранчин* < *Хранчин* < *Хранч(е)* + *ин* од *Хранислав* 2. месно име *Ранце*, *Ранче* < *Хранче*.

Спасева Ливада // Пасева Ливада ливада Панч. – Од: I. лично име *Сѣасе* < *Сѣас* од *сѣас* 'спасител'; II. лично име *Пасе* < *Сѣасе*.

Спротивна Ма́ла // Одовадна Ма́ла маало на другата страна од селото Ис. – Од: I. *сѣрошивен*, -вна, -вно 'што се наоѓа на другата страна, што е спроти; одоваден'; II. *одоваден*, -дна, -дно 'што се наоѓа на оваа страна, одовде'.

Староседелско Ма́ло // Влашко Ма́ло маало во селото Мус. – Од: I. *сѣароседелец* 'човек кој е населен пред другите; старинец'; II. етничко име *Влав* '1. Романец 2. Ароман 3. човек од влашки катун, номадски пастир (во средниот век)' < стсл. *влахъ* 'Романец'.

Тамња Ма́ла // Китаноска Ма́ла маало во селото наспроти Овámња Ма́ла Кав. – Од: I. дијал. *ишамењ*, -мња, -мњо 'што се наоѓа таму, отаде'; II. лично име *Киѣан* < *Киѣ(a)* + *ан* од *киѣа* 'китка'.

Трите Даби́ци³¹ // Трите Да́ба рамно место со дабови дрвја Гл. – Од *ири* 'основен број за една единица поголем од два'.

³⁰ Од *иѣи* 'долг и тесен дел од земја во форма на лента што служи за одење; друм, паде' < стсл. *пѣтъ*.

³¹ Од бот. *дабица* 'дрво даб'.

Толчарѐф Кáмен // Талчарѐф Кáмен пасишта, брегови Роб. – Можеби од **ѡолчар* ‘1. кршач, дробач 2. бијач, тепач’ : *ѡолчи* ‘1. крши, дроб (камен) 2. тепа, бие’.

Цáрев Врв³² // Султáн Тѐпе врв на планината Осогово; името, според легендата, се врзува за цар Константин кој на тој врв се одмарал кога патувал за Кустендил Пол. – Од: I. *цар* ‘највисока титула на владетел; крал, господар, султан’; II. *сулѡан* ‘назив, титула на турски владетел, цар’ < тур. *sultan* ‘цар’.

Цíклевско Máло // Цúклевско Máло маало во селото ГС. – Од: I. прекар од *цикле* ‘кој има тенок и висок глас; кој цика’; II. лично име *Цукле* < *Цук(о) + ле* од *Сѡојан*, *Цвейѡан*.

Цирóнска Рѐка // Двóришка Рѐка река што минува низ селото Двор. – Од: I. зоол. *цирон* ‘1. вид риба *Gobitis fossilis* 2. вид птица, врапче *Fringilla domestica*’; II. с. *Двориѡиѡе* (без постари потврди) од *двориѡиѡе* ‘место каде што има или имало двор 2. место каде што се миела рудата’ < стсл. *двориште* ‘двор’.

Цр́квенска Рѐка // Бѐла Рѐка река што извира од м. Црквенец а се влева во Брегалница Вет. – Од: I. м. *Црквенец* од *црквен*, -а, -о ‘што припаѓа на црквата, што се однесува на црква, што е врзан за црква; црквин, црковен’; II. *бел*, -а, -о ‘што има боја на снег, на млеко; прозрачен, чист’.

Шел’áфска Чѐшма // Срédната Чѐшма чешма на фам. Шел’афија СИ. – Од: 1. прекар од *шелаф*, -а, -о ‘палав, немирен, луд; шалав’ 2. лично име од тур. *şalâh* ‘благосостојба, напредок, среќа’; II. *среден*, -дна, -дно ‘1. што се наоѓа сред нешто 2. што се наоѓа меѓу две или три нешта’.

Ширóка Долчина³³ // Пашíнска Гóра³⁴ шума Кос. – Од: I. *широк*, -а, -о ‘1. што има знатна ширина 2. простран, голем’ < стсл. *широкъ*; II. *ѡаша* ‘титула на високи воени и цивилни великодостојници од Отоманската империја; лице што има таква титула’ < тур. *paşa* ‘исто’.

Оваа група брои 38 двоимени топоними кои, главно, се *ѡридавски* образувања (со исклучок на Калáм Баирí // Кал’м Байр) и *кај ѡрвиоѡи* и *кај вѡориоѡи дублеѡи* (со исклучок на Говедáров Кáмен // Говедáр Бáба, Ж’та Бáра // Áда Бáра).

Дублетните топоними се со *исѡа основа* (34) или со *различна основа* (4).

³² Од *врв* ‘највисок дел од рид; вис’ < стсл. *връхъ*.

³³ Од *долчина* ‘мал дол, долче’.

³⁴ Од *гора* ‘1. место обраснато со дрвја; шума 2. планина, брдо’ < стсл. *гора* ‘планина’.

Кај дублетните топоними со иста основа изделуваме три вида топоними: *исџа основа кај дваџа дублеџа* – 8, со *фонетски разновидносии* (Здравчов Дол // Здравче Дол, Калам Баирџи // Калџм Баир, Маческџие Рит // Мачовскџи Рит, Орелска Река // Оролска Река, Пехчевска Река // Пехчовска Река, Рајанска Река // Рејанска Река, Спачева Ливада // Пасева Ливада, Толчарџе Камен // Талчарџе Камен) или со *морфолошка разновидносии* (Трите Дабиџи // Трите Даба), *исџа основа на прваџа комјоненџа кај дваџа дублеџа* – 5 (Арнаутска Кука // Арнаутската Жижница, Говедаров Камен // Говедар Баба, Лековито Кладенче // Лековита Вода, Митината Баџа // Митиното Место, Николова Баџа // Николово Лежиште) и *исџа основа на втораџа комјоненџа кај дваџа дублеџа* – 20 (Аша Мале // Долни Мале, Жџта Бара // Ада Бара, Српско Гумно // Миново Гумно, Јокари Мале // Горни Мале, Каменичка Река // Сашка Река, Ковачка Мала // Долна Мала, Кочанска Река // Стара Река, Лева Река // Пеклџанска Река, Липечка Река // Селска Река, Облова Чука // Момина Чука, Одонадна Мала // Тадна Мала, Радовишки Пат // Пазарски Пат, Ранска Река // Ранчинска Река, Спротивна Мала // Одовадна Мала, Староседелско Мале // Влашко Мале, Тамња Мала // Китаноска Мала, Циклевско Мале // Цуклевско Мале, Циронска Река // Дворишка Река, Црквенска Река // Бела Река, Шелџафска Чешма // Средната Чешма). Два дублетни топоними се *превод* од првиот дублет (Аша Мале // Долни Мале, Јокари Мале // Горни Мале), а еден од вториот дублет (Говедаров Камен // Говедар Баба).

Дублетните топоними со *различна основа* се малубројни (Арнаутски Гроп // Кралевиџ Марко, Бегова Чешма // Срет Село, Царев Врв // Султан Тепе, Широка Долчина // Пашинска Гора). Еден од нив е *превод* на првиот дублет (Царев Врв // Султан Тепе).

VI. Трокомпонентни топоними //

Еднокомпонентни топоними

Баба Ринско Мале // Бабарџница маало на баба Рина Прес. – Од баба ‘стара жена, старица’ и лично име *Рина* од *Ирина* < грч. Εἰρήνη ‘мир’.

Кај овој двоимен топоним првиот дублет е *придавско образување* а вториот е добиен со помош на *џојонимиска насџавка*.

*

*

*

Прегледот и анализата на 147-те двоимени топоними во областа по сливот на Брегалница овозможува да се посочат неколку наши заклучоци.

1. Двоименоста е *карактеристика на микротопонимијата*, а многу ретко на ојконимијата (Калиманци // Калиманца, Пехчево // Пехчево, Разловци // Разловца; Владимирово // Ладимирово, Истибањи // Стибан'а; Аџи Амзали // Аџамзали).

2. Според структурата дублетните топоними од III *група* (Еднокомпонентни топоними // Два двокомпонентни топоними) и од VI *група* (Трокомпонентни топоними // Еднокомпонентни топоними) се *невообичаени* во разгледуваната област, со оглед на нивниот број (по еден во група).

3. Дублетните топоними од останатите четири групи (I. Еднокомпонентни топоними // Еднокомпонентни топоними, II. Еднокомпонентни топоними // Двокомпонентни топоними, IV. Двокомпонентни топоними // Еднокомпонентни топоними, V. Двокомпонентни топоними // Двокомпонентни топоними) се *сразмерно застапени*, имено: 35 во I група, 35 во II, 37 во IV, 38 во V.

4. Според *семантиката* тие се со *иста основа* или *различна основа*. И кај едниот и кај другиот вид присутна е *сразмерната застапеност*: 26 во I група, 27 во II, 31 во IV, 34 во V (со иста основа), односно 9 во I група, 8 во II, 6 во IV, 4 во V (со различна основа) или вкупно 120 со иста основа и 27 со различна основа. *Доминанцијата* на дублетните топоними со *иста основа* е очигледна.

5. Карактеристично за двоимените топоними со *иста основа* е што се тие, главно, *придавки* образувања на *двајта* дублета (V), на *првиот* дублет (IV) и на *вториот* дублет (II). Поголем број од *вториот* дублет (IV) и од *првиот* дублет (II) се добиени со помош на *топонимски наставки*, а помал број од *првиот* дублет (II) и од *вториот* дублет (IV) се *апелативи*.

Одлика на добар дел од двоимените топоними е *фонетската разновидност* (I, V).

6. Интерес кај двоимените топоними со *иста* или со *различна основа* секако предизвикуваат *преведениите* дублети (Аша Мале // Долни Мале, Говедаров Камен // Говедар Баба, Јокари Мале // Горни Мале, Тикенлџко // Трнарник, Царев Врв // Султан Тџе).

7. *Појавата* на двоимените, на дублетните топоними е всушност резултат на еден *процес* што започнал во *миналото*, постои во

сеџаиносѝа и продолжува во *иднинаѝа*. Тоа е, би рекле, резултат на постојана *борба за доминација* на еден дублет врз друг дублет, имено *борба за сочувување* на: *сѝароѝо* именување на топонимот наспроти појавата на *ново* именување на топонимот (Авлѝи // Еничѝр, Басариѝа // Зелѝни Ливади, Комѝтски Дол // Дранѝи, Падѝни // Бѝгат, Ширѝока Долѝина // Пашѝнска Гѝра), *дијалекѝнаѝа* *особеносѝ* на топонимот наспроти тенденцијата за нејзино *менување* (Вис // Вѝсто, Владѝмирово // Ладѝмирово, Калѝм Баирѝ // Калѝм Баѝр, Пѝѝа // Чѝла, Разлѝовци // Разлѝовца, Толчарѝф Камен // Талчарѝф Камен), *долѝаѝа* *форма* на топонимот наспроти тенденцијата за *ѝеоекономична*, *краѝѝа* *форма* (Демѝанови Нѝви // Демѝаниѝа, Крс // Трипунов Крс, Кулаѝа // Марѝкова Кула, Орлѝовина // Орлѝов Брес, Плаѝвило // Плаѝви Дол, Стаѝра Реѝа // Реѝа, Трѝштени Буѝи // Буѝлите). Веројатно има и други показатели што придонеле за појава на двоимени топоними, но овие се доминантни.

8. Не може со сигурност да се определи кој од дублетните топоними е *ѝосѝар* – првиот или вториот, макар што има укажувања дека *вѝориоѝи* дублет би можел да е *ѝрвичен*. Во прилог на оваа размисла се поголемиот број дублети со *дијалекѝна* *особеносѝ*, потоа со *ѝрезименска* *форма* (Бориѝшка Маѝла // Бориѝѝјата, Игѝатоска Маѝла // Игѝатовѝи, Куѝларѝска Маѝла // Куѝларѝ, Порѝска Маѝла // Порѝвѝи), како и неколкуте со постари *исѝориски ѝоѝврди* (Валѝевичката Реѝа // Брегалѝиѝа, Ориѝарѝска Реѝа // Масѝлѝиѝа) или со *ѝоѝонимиски насѝавки* засведочени во XIII и XIV век (Гаѝброска Реѝа // Гаѝбровѝиѝа, Пеклѝанѝска Реѝа // Пеклѝанѝштиѝа). Меѓутоа, оваа претпоставка ја *ѝобивааѝи* дублетите со *ѝрезименска* *форма* (Аѝдарѝ // Аѝдарѝско Маѝло, Врѝвачѝето // Врѝвачѝката Маѝла, Каѝцѝарѝи // Каѝцѝарѝска Маѝла, Миѝјанѝи // Миѝјанѝечко Маѝло), со *долѝаѝа* *форма*, под претпоставка да е таа првична (Бѝзаѝкова Чѝѝшма // Бѝзаѝковиѝа, Грѝнѝарѝски Рит // Грѝнѝарѝка, Ѓѝоров Чуѝкар // Ѓѝоровиѝа, Корѝтелѝов Рит // Корѝтелѝовеѝ, Студѝенѝо Дол // Студѝеѝаѝко, Усѝоѝнова Чѝѝшма // Усѝиѝиѝа), како и оние со *ѝоѝонимиски насѝавки* засведочени во XIII и XIV век (Блаѝтешѝиѝа // Блаѝтѝѝа Реѝа, Горѝшѝѝиѝа // Горѝшѝѝѝа Реѝа, Дашѝѝиѝа // Дашѝѝѝа Реѝа).

Како што може да се види, засега не сме во состојба да дадеме конкретен одговор на прашањето кој од двата дублета е *ѝрвичен* а кој *вѝоричен*, односно кој од нив е *ѝосѝар*. Оваа констатација се базира, главно, на *сознанијаѝа* добиени за дублетните топоними со *исѝа* *основа*; оние со *различна* *основа* (Арѝаѝтски Гроп // Краѝлеѝиѝ Марѝко, Врѝжѝин Дол // Реѝа, Златѝково // Спѝѝково, Коѝлиѝшта // Спѝана Воѝа, Лѝпѝѝѝа Реѝа // Сѝѝлска Реѝа, Сараѝѝѝето // Гоѝрна Саѝа) не нудат *никакви* *сознанија*.

Список на скратеници

1. Населени места

Ац = Адибегово

Бел = Бели

Бер = Берово

Биџ = Бигла

Бл = Блатец

Бун = Бунеш

Веџ = Ветрен

Вин = Виница

Вир = Вирче

Вл = Владимирово

Габ = Габревци

Габр = Габрово

Гар = Гарван

ГЛ = Горни Липовиќ

Глав = Главовица

Гр = Град

Гриз = Гризиловци

ГС = Горни Стубол

ДГ = Долно Ѓуѓанце

Дед = Дедино

Делч = Делчево

Драм = Драмче

ДС = Долни Стубол

ЕМ = Емирица

Заџ = Загорци

Зв = Звегор

Зр = Зрновци

Ил = Илиово

Ис = Истибања

Јак = Јакимово

Јас = Јастребник

Кав = Каврак

Калим = Калиманци

Кам = Каменица

КД = Косово Дабје

КДК = Костин Дол, Кочанско

Кис = Киселица

Кн = Кнежево

Кој = Којково

Коч = Кочани

Лак = Лаки

Лиџ = Липец

Луб = Лубница

Луков = Луковица

Љуб = Љуботен

Мач = Мачево

Меч = Мечкуевци

Мор = Мородвис

Мош = Моштица

Мус = Мустафино

Муш = Мушково

Нем = Немањица

Неок = Неокази

НИ = Нов Истевник

Ник = Никоман

Ор = Орел

Ораов = Ораовица

Ориз = Оризари

Пав = Павлешенци

Панч = Панчарево

Паџ = Папавница

Пек = Пекљани

Пен = Пенуш
Пех = Пехчево
Пий = Пиперово
Пл = Плешанци
Пол = Полаки
Прес = Пресека
Пријеч = Припечани
Пуз = Пуздерци
Ран = Ранчинци
Рај = Ратеве
Роб = Робово
Рус = Русиново
Сас = Саса
Селн = Селник
СИ = Стар Истевник

Ск = Скоруша
Сн = Свети Николе
Сок = Соколарци
Сијан = Стануловци
Сијрис = Стрисовци
Тес = Тестемелци
Тој = Топлиќ
Траб = Тработивиште
Трк = Тркање
Трл = Трооло
Цер = Цера
ЧД = Чифлик, Делчевско
ЧП = Чифлик, Пехчевско
Ший = Шипковица
Шој = Шопур
Ши = Штип

2. Јазици

аром. = аромански
џерм. = германски
џрч. = грчки
евр. = еврејски
идџ. = индогермански
лај = латински
ром. = романски

рус. = руски
срџхрв. = српски или хрватски
сијџерм. = старогермански
сијсл. = старословенски
ијрак. = тракиски
ијур. = турски
укр. = украински

3. Други скратеници и знаци

арх. = архаичен; архаизам
бој = ботанички
џр. = град
дијал. = дијалектен
зоол. = зоолошки
истјор. = историски

м. = место; месност
нар. = народен
с. = село
си. = спореди
фам. = фамилија; фамилен (име)
фиџ. = фигуративен
< = произлегува од

Double named toponyms in the region at the confluence of the river Bregalnica

Summary

In the region at the confluence of the river Bregalnica 147 *double named toponyms* have been recorded, which are also called toponymical twins, toponymical variants or variental toponyms. They are classified according to the structure in six groups and each toponym has an *etymological interpretation*.

The author tries to answer the question of the *motiv* why the double naming appears. It is concluded that there is a process which has started in the past and is continuing into the future.

That is a struggle for preservation of: (1) *old* naming in relation to the *new* naming; (2) *dialectical peculiarity* vis à vis the tendency for its *change*; (3) the *long form* vis à vis the tendency for a more *economical, shorter form*.

It can not be determined with certainty which of two doublets has been the *first* and which is the *second*, i. e. which one of them is *older*.

Ključne riječi: makedonski toponimi, ojkonimi, jezični dodiri

Key words: toponymy, Macedonian place-names, language contacts